7/2428

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Ankara

Sayı : B.15.0.APK.0.23.300- 845
Konu : Yazılı Soru Önergesi

7418 28 2004

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: T.B.M.M. Başkanlığının 03.05.2004 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-5368 sayılı yazısı

Bursa Milletvekili Sayın Kemal DEMİREL'in tarafıma tevcih ettiği 7/2428-5373 esas no'lu yazılı soru önergesi T.B.M.M. İç Tüzüğünün 99'ncu maddesi gereği ETİ Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda cevaplandırılarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Mehmet Hilmi GÜLER
Bakan

EKLER :
EK 1- Önerge Cevabı
(4 sayfa)

DAĞITIM
Gereği : T.B.M.M.Bşk.
Bilgi : Başbakanlık

7/2428

BURSA MİLLETVEKİLİ SAYIN KEMAL DEMİREL'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVABI
7/2428 esas no'lu

Soru 1, 2:

Ülkemiz bir çok maden açısından zengin bir kapasiteye sahiptir. Bununla birlikte bu zenginliklerimizin yeryüzüne çıkartılması ve kullanılmasında çeşitli sorunlar yaşanmaktadır. Gerek teknoloji eksikliği, gerekse yeterli araştırmaların yapılmaması bizi sürekli olarak dış ülkelere muhtaç etmektedir.

Rezervleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığımız madenlerimiz, topraklarımızın altında beklemekte, bizler de bu kadar ekonomik sıkıntı ve borçlar arasında yine dış ülkelerden maden satın almaktayız.

Son yıllarda ülkemizde işsizliğin büyük bir tırmanış gösterdiğini göz önünde bulundurursak, halen kapalı durumda olan madenlerimizin ülkemize sağlayacağı yararları da yavaş yavaş kavramış oluruz.

Bursa ili sınırları içerisinde bulunan Uludağ'da Wolfram madeni bulunmaktadır. Üstelik rezervi yaklaşık olarak 20 milyon ton olarak bilinmektedir. Bu maden yıllar önce büyük harcamalarla işletmeye açılmış, daha sonra da zarar ediyor diye kapatılmıştır.

Özelleştirme çalışmalarının hareketlendiği bir dönemde özelleştirmeye uygun bir işletme olan bu maden, atıl durumda bekletilmektedir. Üstelik faaliyete geçirildiği takdirde yöredeki bir çok işsize de iş imkanı sağlanabilecektir.

-Bursa ili sınırları içerisinde bulunan Uludağ'daki Wolfram madeninin durumu nedir?

-Uludağ Wolfram madeni işletmesi neden kapatılmıştır?

Cevap 1, 2:

Uludağ Volfram Yatağı, granodiyorit-mermer kontağı ve kontağa yakın mermerler içinde oluşmuş, hidrotermal kökenli, kontakt, metazomatik bir yataktır.

Bursa-Uludağ'da 0.437 WO_3 tenörlü, 5.629.136 ton görünür, 4.967.170 ton muhtemel, 3.788.030 ton mümkün olmak üzere Toplam 14.384.336 ton rezerv mevcut olup, metal eşdeğeri 62.859 ton WO_3 tür.

Uludağ Volfram Tesisleri Ortalama % 0.467 WO_3 tenörlü 561.000 ton/yıl tüvenan cevher % 73 metal kurtarma randımanı ile işlenerek % 65 WO_3 tenörlü 2.983 ton/yıl standart şelit konsantresi, 12.000 ton/yıl pirit konsantresi 4.500 ton/yıl garnet ve 1.200 ton/yıl manyetit üretimi gerçekleştirmek üzere kurulmuş olan bir işletmedir. 1972 yılında yapım çalışmalarına başlanan tesis 1976 yılı sonunda 761.093.000 TL. harcanarak tamamlanmış ve Ocak 1977 tarihinde deneme çalışmalarına başlamıştır.

Kuru devrenin çalıştırılamaması nedeniyle proje kapasitesinde yaklaşık % 44-45 oranında azalma olmuştur.

1978 yılından beri Etibank Genel Müdürlüğü tarafından iyileştirme çalışmaları sonucunda konsantratörün cevher işleme kapasitesi 277.000 ton/yıl'a kadar, metal kurtarma randımanı da % 55 düzeyine kadar yükseltilmiş ise de tesiste meydana gelen mekanik arızalar ve teknik yetersizlikten ötürü en fazla 1982 yılında 170.000 ton tüvenan cevher % 36 metal kurtarma randımanı ile, 1986 yılında 98.732 ton cevher % 55 metal kurtarma randımanı ile işlenebilmiştir.

Etibank Genel Müdürlüğü tarafından sürdürülen ıslah yatırım çalışmaları daha çok konsantratör tesisinin verim ve kapasitesinin arttırılması yönünde olmuştur. Ayrıca üretimin yapıldığı güney bölümünde büyük boşlukların meydana gelmesi, kapalı ocaktan emniyetli bir şekilde konsantratör tesislerini besleyecek miktarda tüvenan cevher üretiminin yapılamamasına neden olmuştur.

1984 yılından sonra çeşitli kuruluşlara yaptırılan etüt ve araştırmalarla Uludağ Volfram Maden Yatağının cevher rezervi, rezervi oluşturan cevher tipleri açıklığa kavuşturulduğu gibi, metal kurtarma randımanının yükseltilmesi ve üretimin daha kaliteli yapılabilmesi için gerekli ıslah yatırımları ile alınması gereken önlemler belirlenmesine karşılık, şelit konsantre ünite fiyatının her geçen süre daha düşmesi, metal kurtarma randımanı ile tüvenan cevher, konsantre üretim miktar ve kalitesini yükseltmeye yönelik iyileştirme yatırımlarının yapılmasından kaçınılmasına neden olmuş ve;

Üretim, satış ve nakit akımı dikkate alındığında Uludağ Volfram İşletmesi'nin kara geçmesi ve/veya fon birikimi sağlamasının mümkün görülmediği, gerekçeleri ile " sürekli kaynak tüketici hale gelmiş olan Bursa Maden İşletmeleri Müessesesi Uludağ Volfram İşletmesinin tatili faaliyetinin sağlanması Etibank Yönetim Kurulu'nun 28.03.1989 gün ve 4204/1 sayılı" kararı ile tasvip edilmiştir.

Soru 3:

Uludağ Wolfram madeni işletmesinin özelleştirilmesi yönünde çalışmalarınız var mıdır?

Cevap 3:

Mevcut volfram konsantresi fiyatları düşük olduğundan Uludağ Volfram Madeninin ETİ Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün ilgisini çekecek verim ve karlı bir işletmecilik yapılamayacağı düşüncesiyle, bu madene ilişkin İR-2338 sayılı saha ruhsatının hukuku 3. şahıs veya şirketlere devir edilmek üzere 2003 yılında 4 kez ihaleye çıkarılmış, ancak hiçbir teklif temin edilememiştir. %65 WO_3 tenörlü Volfram Konsantre fiatının 36 $ ünit/ton dan 55 $/ünit/ton düzeyine yükselmesi ile birlikte sahadaki rezervin tekrar işletmeye açılarak değerlendirilmesi yönünde, eski tarihlerde Uludağ Volfram İşletmesinde çalışmış olan teknik elemanlardan oluşan bir heyet kurulmuş olup, heyetin çalışmaları sonucunda hazırlanacak rapora göre bir değerlendirme yapılacaktır.

Soru 4:

Wolfram madeni özelleştirildiği takdirde ülkemizin bundan kazancı ne olacaktır?

Cevap 4:

Volfram Madeni özel veya kamu tarafından çalıştırıldığı takdirde mevcut fiatlara göre buna ait işletme giderleri ve kanuni yükümlülüklerin tenzilinden sonra 1,6 milyon $ net kar elde edilebileceği hesaplanmaktadır. Ayrıca, istihdam ve katma değer oluşacaktır.

Soru 5:

Uzun yıllar kapalı olan bu maden neden şimdiye kadar özelleştirilmemiş veya yeniden işletmeye açılmamıştır?

Cevap 5:

Volfram savunma açısından önemli bir madendir. 1983 yılı sonunda ABD stoku iç tüketimin 6 katına ulaşmıştır. 1990 dan sonra ulusal stokların azaltılması yoluna gidilmiştir. Çünkü dünyadaki gelişmeler arz ve talep dengesini değiştirmiştir ve arz patlaması gerçekleşmiştir. Bu durum da fiyatların düşmesine sebep olmuştur.

Ayrıca son yıllarda torna çeliğinde volfram yerine molibden kullanılmaktadır. Vakum tüpler yerine transistorların kullanılması, elektronik aletlerde volfram ihtiyacını azaltmıştır. Titanyum ve diğer karbitler ve sinter alüminyum oksit, bazı alanlarda volfram karbitlerin yerlerini almaktadır.

Volfram madeninin yerine ikame edilebilir madenlerin girmesi, fiyatının düşmesi ve sahanın yabancı sermaye ve ortak girişim kapsamında değerlendirilememesi nedeniyle hukuku ile devir edilecek sahalar kapsamına alınmış olup, ancak bir çok kez ihaleye çıkılmış olmasına rağmen satışı gerçekleştirilememiştir.

Soru 6:

Fabrikanın Uludağ'ın eteklerinde bir yerde açılması neden düşünülmemektedir? Ulaşım ve işletme bakımından bu şekilde bir yapılaşma madenin daha aktif çalışmasına yardımcı olacağı düşüncesine ne diyorsunuz?

Cevap 6:

Yıllık en az 560.000 ton/yıl tüvenan cevherin Uludağ eteklerine taşınması gerekmektedir. Madenin ocaktan çıktığı yerdeki zenginleştirme alternatiflerinin fizibilitesinin yapılması gerekmekte ise de tüvenan cevherin taşıma masraflarının çok fazla olacağı, ancak boru ile nakliye halinde Kestel civarındaki bir mahalde tabiat şartlarının işletmeciliğe olan negatif etkilerinin giderilmesi ile birlikte karlı bir işletmecilik yapılabileceği düşünülmektedir.

Soru 7:

Yaklaşık 20 milyon ton rezervi bulunan wolfram madeni neden yer altında bırakılmaktadır? Daha uygun bir işletme yeri ve modern işletme sistemleri ile açılması halinde ülkemize sağlayacağı yararlar neden göz ardı edilmektedir?

Cevap 7:

ETİ Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü 1972-1989 yılları arasında volfram sahasında faaliyetlerde bulunmuş ve volfram madeninin ekonomiye kazandırılması yönünde yoğun çaba göstermiş olup, 1970'li yıllarda % 65 WO_3 tenörlü konsantre volfram fiyatlarının 165 $/ünit-ton (10.725$/ton) olduğu zamanlarda fiyatın önce 60 $/ünit-ton (3.900 $/ton) daha sonra 40 $/ünit-ton (2.600 $/ton) ve 33 $/ünit-ton (2.145 $/ton) değerine düşmesi neticesinde madenin işletmeye alındığı 1976 yılı sonlarından, kapandığı 1989 yılı başlarına kadar 68 milyon $'lık yatırım ve 90 milyon $'lık net zarara karşılık, 10 milyon $'lık gelir elde edilebildiğinden, ayrıca yukarıda bahsedilen diğer nedenlerden dolayı üretim sürdürülememiş ve işletmenin faaliyetine son verilmek zorunda kalınmıştır. Ancak, Volfram Konsantre fiatlarının yükselmeye başlaması ve yeni teknolojilerinde fizibiliteye dahil edilmesi fikrinden hareketle yeniden değerlendirme çalışmaları yapılmaktadır. Bununla ilgili Komisyon 25.05.2004 tarihi itibariyle çalışmalarına başlamış bulunmaktadır.